

8:4

Uppkommen bruksrätt till allmän va-anläggning har ansetts underkastad reglerna om allmän tioårig preskription.

Makarna H. äger en fastighet. Den bildades genom avstyckning den 14 februari 1946 och ligger inom verksamhetsområdet för Danderyds kommuns allmänna va-anläggning. År 1947 betalade fastighetens dåvarande ägare ett belopp om 1 800 kr för fastighetens va-anslutning. Någon faktisk anslutning kom emellertid inte att ske. Under åren 1990 - 1991 uppförde makarna ett bostadshus med en våningsyta om 340,7 kvm på fastigheten. Fastigheten var dessförinnan inte bebyggd. I samband med makarnas ansökan om byggnadslov år 1990 upprättade kommunen förbindelsepunkt för fastigheten och debiterade makarna anslutningsavgift enligt 1990 års va-taxa med 67 533 kr. Makarna betalade avgiften den 30 december samma år. Fastigheten är numera ansluten till den allmänna anläggningens ren-, spill- och dagvattennät.

Makarna H. yrkade förpliktande för kommunen att återbetala i första hand hela anslutningsavgiften om 67 533 kronor och i andra hand 24 533 kronor, motsvarande 1947 års betalning uppräknad enligt konsumentprisindex jämte moms härpå med 23,46 procent. På beloppet yrkades ränta enligt 5 § räntelagen.

Som grund för förstahandsyrkandet åberopade de att enligt en dåtida överenskommen gjorts betalning för fastighetens anslutning till vatten och avlopp redan år 1947, varför ytterligare anslutningsavgift inte skulle utgå. I vart fall skulle det strida mot kravet på skälig och rättvis avgiftsfördelning att ta ut ytterligare anslutningsavgift. Som grund för andrahandsyrkandet åberopade de att 1947 års betalning skulle ses som en delbetalning av fastighetens anläggningsavgift och därför, efter indexuppräkning, avräknas från den år 1990 erlagda avgiften.

Kommunen bestred yrkandena men vitsordade storleken av beloppet enligt förstahandsyrkandet och räntan enligt båda yrkandena. Vad gäller andrahandsyrkandet vitsordades ett belopp motsvarande 1947 års betalning uppräknad med avkastningsränta, dvs. med diskonto med tillägg av två procentenheter. För

det fall uppräknning skulle ske med konsumentprisindex vitsordades sådan med 21 000 kr.

Kommunen hävdade att någon bruksrätt inte uppkommit för fastigheten förrän år 1990, varför anslutningsavgift skulle utgå med av kommunen debiterat belopp. Som grund för sitt bestridande av andrahandsyrkandet åberopade kommunen att den fordran som 1947 års betalning gav upphov till var preskriberad.

Va-nämnden yttrade:

Det är ostridigt att avgift för fastighetens anslutning till va erlades år 1947 med 1 800 kronor. Betalningen kan enligt Va-nämnden inte uppfattas såsom avseende annat än annat än förvärv av bruksrätt till kommunens va-anläggning. Den bruksrätt som förvärvades gäller även för makarna H. såsom nuvarande ägare av fastigheten och är inte föremål för reglerna om allmän preskription.

Makarna H. kan därför nu inte krävas på grundavgift men, på grund av den tillkomna bebyggelsen, väl på tilläggsavgift. Tilläggsavgiften utgår alldeles oavsett om byggrätten enligt den av makarna åberopade byggnadsplanen i och för sig medgav rätt att uppföra byggnad av nu aktuell beskaffenhet.

Makarna H. har till stöd för sin talan även gjort gällande att andra fastighetsägare fått ansluta sina fastigheter utan att ytterligare anläggningsavgift uttagits. Va-nämnden har inte möjlighet att bedöma om påståendet är riktigt. Oavsett hur det förhåller sig, kan emellertid den omständigheten att dessa fastigheter inte erlagt någon ytterligare anläggningsavgift inte leda till att tvistefrågan bedömes på annat sätt än ovan.

Vad gäller tilläggsavgiftens storlek råder ingen tvist. Makarna H. har således i anledning av byggnationen på fastigheten att erlagga 29 300 kr jämte moms med 23,46 procent, dvs. tillhopa, och efter avrundning till närmast hela krontal, 36 174 kronor.

Vid ovan gjorda bedömning, och då makarna har erlagt anslutningsavgift med 67 533 kronor, har kommunen att återbetala 31 359 kronor jämte ränta i enlighet med yrkandet.

Va-nämnden förpliktade kommunen att betala tillbaka 31 359 kronor jämte ränta.

Beslut: 1992-10-02, BVa 63

Mål nr: Va 138/91

Kommunen överklagade och yrkade helt ogillande av makarna H:s vid Va-nämnden förda talan.

Makarna H. bestred ändring.

Vattenöverdomstolen yttrade:

Kommunen har i Vattenöverdomstolen vidhållit sin inställning att någon bruksrätt inte uppkommit förrän år 1990, till följd varav anslutningsavgift i sin helhet skall utgå enligt kommunens va-taxa för detta år. Till utveckling av sin talan har kommunen här anfört bl.a. följande. Betalning år 1947 grundade sig på ett civilrättsligt avtal och ledde till en skyldighet för kommunen att ansluta den ifrågavarande fastigheten till den allmänna va-anläggningen. I en sådan situation kan bruksrätt inte uppkomma förrän båda parter har fullgjort sina åtaganden enligt avtalet. Eftersom åtagandet från kommunens sida inte uppfylldes inom en tioårsperiod, måste tioårspreskription gälla.

Makarna H. har här åberopat samma omständigheter som vid Va-nämnden.

Vattenöverdomstolen gör följande bedömning.

Det är ostridigt att det år 1947 träffades avtal mellan fastighetens tidigare ägare och kommunen om va-anslutning samt att ägaren, i enlighet med avtalet, samma år betalade 1 800 kronor till kommunen för denna anslutning. Härvid har uppstått skyldighet för kommunen att i sin tur prestera. Kommunen har emellertid inte inom en tioårsperiod, räknat från avtalets träffande och motpartens betalning, uppfyllt denna sin skyldighet; först år 1990 anslöts fastigheten till kommunens allmänna va-anläggning.

I målet har inte påståtts att fastighetens tidigare eller nuvarande ägare under angivna tioårsperiod har krävt eller ens påmint kommunen om dess skyldighet. Vid detta förhållande har – enligt den tidigare gällande förordningen (1862:10 s. 1) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer – inträtt preskription av fastighetsägarens fordran på kommunen om utfående av prestation enligt avtalet.

Att preskription inträtt innebär att borgenären inte längre kan kräva att gäldenären fullgör sin förpliktelse. Emellertid anses sedan länge i svensk rätt gälla att, om preskription har inträtt, detta inte innebär att alla rättsverkningar av fordringen släckts ut. Om en gäldenär trots inträdd preskription fullgör sin förpliktelse, anses sålunda fullgörelsen inte kunna krävas åter. Fullgörandet är därvid normalt att anse som ett erkännande av skulden; och detta oavsett om

gäldenären avsett ett sådant erkännande eller ej (jfr Lindskog, Preskription, 1990, s. 496 f).

Enligt Vattenöverdomstolens mening finns inte skäl att bedöma saken annorlunda om – som i förevarande fall – fråga är om en naturaförpliktelse och inte, som vanligen är fallet, en penningförpliktelse.

Med hänsyn till vad som nu anförts finner Vattenöverdomstolen att kommunens år 1990 verkställda anslutning av fastigheten till den allmänna va-anläggningen måste anses innebära ett fullgörande av kommunens förpliktelse enligt 1947 års avtal; för denna prestation har fastighetens ägare redan erlagt betalning. Någon ny betalning, motsvarande grundavgiften i kommunens nuvarande taxa, kan kommunen därför inte kräva.

Va-nämndens beslut skall således fastställas.

Vattenöverdomstolen fastställde Va-nämndens beslut.

Dom: 1993-11-18, DTVa 15

Mål nr: TVa 1335/92

Kommunen klagade vidare men Högsta domstolen beviljade inte prövningstillstånd.